

Rabbiijn Moshe Silberschein over de sabbat

Professor rabbiijn Moshe Silberschein is rector van het Schechterinstituut in Jeruzalem. Hij geeft daar onderwijs aan rabbiijnen in opleiding en studenten die zich willen verdiepen in het (religieuze) Jodendom. Ook geeft hij colleges aan christelijke studenten, over hoe rabbiijnen het Nieuwe Testament lezen en interpreteren. Het Centrum voor Israëlstudies onderhoudt bijzondere contacten met het Schechterinstituut en vroeg rabbiijn Moshe Silberschein een korte uitleg te geven over de sabbat.

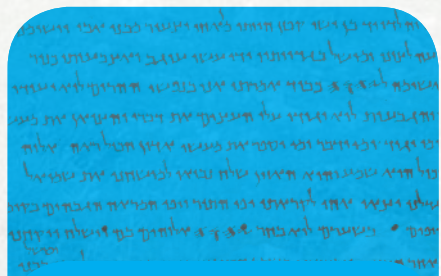

‘De sabbat is gemaakt voor de mens en niet de mens voor de sabbat.’ Of je dit onderwijs toeschrijft aan Rabbi Simon Ben Mannassia (in een oud rabbiijns commentaar op Exodus) of aan Jezus van Nazareth (Markus 2:2), duidelijk is dat zowel in de Joodse als in de christelijke traditie het menselijke en het goddelijke elkaar ontmoeten in de instelling van de sabbat.

Het is onmiskenbaar dat de Bijbel erg weinig verzen wijdt aan hoe de sabbat moet worden ingevuld. Zoals in de Misjna staat geschreven: ‘De wetten omtrent de sabbat zijn vergelijkbaar met bergen die aan een dun draadje in de lucht hangen.’ Daarmee is aangegeven dat de menselijke factor een be-

langrijke rol heeft gespeeld in wat wel of niet mag op de zevende dag, Gods rustdag. In weerwil van wat geschreven staat in Genesis 2:1-3 en in de Tien Geboden, schrijft een oud Joods commentaar dat de sabbat ingesteld is door menselijk handelen. Het schrijft in de toelichting op Exodus 2:11 ‘en Mozes zag hun lijden’: ‘Mozes zag hoezeer de Israëlieten geen rust kenden Hij ging naar farao en zei: wanneer iemand een slaaf heeft en deze niet in de gelegenheid is een dag in de week te rusten, zal deze slaaf sterven. Als uw slaven niet een dag in de week rusten, zullen zij ook sterven. Farao antwoordde toen: voer je voorstel uit. Daarop stelde Mozes voor de Israëlitische slaven de sabbat in als een dag van rust.’

Het Jodendom heeft in haar lange geschiedenis vanaf Mozes verschillende kaders ontwikkeld om het belang van de rustdag te onderstrepen. En iedere Joodse religieuze opwekkingsbeweging, vanaf de uittocht uit Egypte tot aan de die van de kabbalisten in Galilea in de 16e eeuw, voegde nieuwe dimensies toe aan de wijze waarop de sabbat kan bijdragen aan de kwaliteit en vernieuwing van het leven op deze aarde. De sabbat is, zoals de rabbiijnen van de Talmoed ons leren, ‘een voorproefje van de wereld die komt’. Ze proclameert in deze wereld een boodschap van een betere wereld. ●

- Misjna:** mondelinge leer, verklaringen bij de Tora zoals die volgens de Joodse traditie door Mozes zijn meegedeeld op de berg Sinai
- Midrasj:** verzamelnaam van rabbiijns verklaringen bij de Tenach (Bijbel)
- Talmoed:** commentaren van Joodse geleerden, na de Tenach het belangrijkste boek in het Jodendom

Centrum voor Israëlstudies

Luisteren, dienen en getuigen

Een kerk zonder Israël bestaat niet, want wie Israël vergeet, zaagt de tak door waarop hij zelf zit (zie o.a. Romeinen 11). Vanuit dit besef wil het Centrum voor Israëlstudies (CIS) de Joods-christelijke ontmoeting op verschillende plekken en manieren stimuleren en bevorderen. Luisteren, dienen en getuigen vormen daarin de drie kernwoorden.

Luisterpost in Jeruzalem

We willen in de eerste plaats luisteren naar wat Israël (in de breedste zin van het woord) ons te zeggen heeft. Alleen dan kunnen we werkelijk ontdekken wat het betekent om met Israël verbonden te zijn. In Jeruzalem is namens het CIS ds. A. Brons werkzaam als Israëlconsulent. Het is zijn taak om voor de kerken een luisterpost te zijn en deel te nemen aan de dialoog die in Israël plaatsvindt.

Diaconale betrokkenheid
Onze relatie met Israël is niet alleen

van theologische aard, maar vraagt ook om een daadwerkelijke betrokkenheid op de nood van het land en de mensen. Samen met Deputaten Diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de GZB zoekt het CIS naar manieren om diaconaal present te zijn. Samen met Israël zoeken we naar hoe recht gedaan kan worden aan mensen van zowel Joodse als Arabische afkomst.

Bewustwording in Nederland

Het CIS ziet het als haar opdracht in kerken blijvend aandacht te vragen voor de betekenis en de positie van Israël. Dat doet ze onder andere door het geven van lezingen en onderwijs, het organiseren van studiereizen en studiebijeenkomsten, het uitgeven van publicaties en door advies aan en overleg met kerkelijke organen.

Samenwerking

Het Centrum voor Israëlstudies is in 2002 opgericht en is een samenwerkingsverband van drie partners die het werk mogelijk maken.

CHE

Op de Christelijke Hogeschool Ede functioneert het Centrum voor Israëlstudies als een kenniscentrum op het gebied van de relatie kerk en Israël. Ze is betrokken bij het onderwijs aan en de persoonlijke visievorming van studenten.

GZB

Zowel in Nederland als in Israël wil de GZB – een zendingsorganisatie binnen de Protestantse Kerk in Nederland – gestalte geven aan de verbondenheid met Israël. Het CIS is voor de GZB een belangrijk middel om dienstbaar te zijn aan deze bezinning, bewustwording en betrokkenheid.

Deputaten Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Deputaten Kerk en Israël hebben jarenlang ervaring met het uitzenden van een predikant naar Israël en hechten belang aan een luisterpost in Jeruzalem. Hierdoor kan over en weer uitwisseling van kennis en betrokkenheid plaatsvinden.

Centrum voor Israël Studies

Kijk voor meer informatie op: www.centrumvoorisraelstudies.nl

Voor contact:
Centrum voor Israëlstudies
Postbus 80, 6710 BB Ede
Tel. 0318-696577
E-mail: cis@che.nl

Voor giften: 67.80.85.080 t.n.v.
Centrum voor Israëlstudies

LEVEN VAN DE RUST IN EEN 24/7 ECONOMIE

ISRAËL ZONDAG 2012

Centrum voor Israël Studies

Een dag van rust en vreugde

*Druk, druk, druk,
altijd druk zijn, geeft je geen geluk.*

Dit zijn regels uit een kinderliedje. Misschien is het onbekend, maar de tekst roept wel herkenning op. Willen we in onze tijd een beetje meetellen, dan moeten we meedoen: een aantrekkelijke baan, een gezellig gezin, regelmatig op vakantie en veel contacten. En als we het onszelf niet opleggen, dan hebben we het gevoel dat anderen dat doen. Computer en smartphone reguleren onze bezigheden tot op de seconde. Efficiënt en flexibel, we zijn het allemaal. Een dag vliegt voorbij en voor je het weet, ben je weer een week verder.

Midden in onze drukte van alle dag geeft God een rustdag, in de Bijbel de sabbat genoemd. Een dag die door de jaren heen in het Jodendom als een bruid wordt begroet. In de synagoge wordt gezongen: *'Kom laten wij de sabbat tegemoet gaan. Kom mijn vriend, de bruid tegemoet, brengen wij de sabbat onze welkomstgroet.'* De sabbat is de dag waarop God zelf rustte van Zijn scheppingswerk en die Hij ook voor ons tot een bijzondere dag heeft

gemaakt. Het is de zevende dag die vreugde, vrijheid en vernieuwing geeft. Het herinnert ons eraan dat de mens geroepen is te leven in vrijheid en geen slaaf te zijn van zijn werk.

Dubbele portie

In Exodus 16 valt voor het eerst het woord 'sabbat'. Het volk Israël bevindt zich dan in de woestijn. Niet de meest aangename plek om te leven. Zes dagen krijgt het volk brood dat uit de hemel neerdaalt. Elke dag opnieuw zorgt God voor Zijn volk; het 'dagelijks brood' is steeds genoeg om van te leven. Op de zesde dag moet er een dubbele portie worden geraapt, want op de zevende dag valt er geen manna. Mozes zegt dan tegen het volk: 'Eet dit deze dag, want deze dag is de sabbat voor de Here; zes dagen zult gij verzamelen, maar de zevende dag is de sabbat, dan is er niet.' In

de Bijbel wordt dus al over de sabbat gesproken voordat God de Tien Geboden gaf!

Heilige tijd

God roept ons op zorg te dragen voor ons levensonderhoud, elke dag opnieuw. Maar tegelijk creëert Hij ook heilige tijd. De sabbat is een dag die apart is gezet en ons uittilt boven de waan van de dag. Het is een dag die ons werkelijk in de vrijheid zet. Het is een geschenk van God. De sabbat is ook een voorproefje van de eeuwige vreugde, van de rust die komt. In een oud Joods commentaar schrijft een rabbijn: 'Als de Eeuwige nu al zo zorgt voor hen die Hem uitdagen, hoeveel te meer zal Hij hen die rechtvaardig zijn, belonen in de toekomstige eeuw.' ●

In gesprek over rust

- Op welke momenten komen wij tot rust? Welke rol speelt onze rustdag (de zondag) hierin?
- God geeft ons een dag van rust en vreugde, het is een geschenk. Hoe kunnen wij in onze tijd en traditie van die rustdag een feestdag maken?
- Reageer op de uitspraak: 'De mens is geroepen om te leven in vrijheid en niet om slaaf te zijn van zijn werk'. Welke plek heeft werk in ons leven? Op welke manier geeft het vreugde om op (Zijn) tijd even te mogen stoppen met werken en presteren?
- Welke les leert Exodus 16 ons als het gaat om 'leven van de rust'?

De rustdag als een koningin

Israël heeft de sabbat bewaard als een geschenk van God. Een heilige tijd, een dag die apart is gezet van de rest van de dagen. God heeft ons zes dagen van werken gegeven en een dag om ons te verblijden in Hem. De opbrengst van zes dagen werk is voldoende om zeven dagen van te leven. Dat vraagt vertrouwen; wij zijn geen slaven van onze werkzaamheden. Dat weet Israël als geen ander. Als kerk kunnen we op een bijzondere manier leren van de manier waarop het Jodendom invulling geeft aan de sabbat. We lezen en kijken mee...

Kaarsen

Met het aanbreken van de sabbat op vrijdagavond worden thuis twee kaarsen

aangestoken. Daarna gaat men naar de synagoge voor de *kabalat sjabbat*, de dienst waarin de sabbat als een bruid wordt binnengehaald. Na afloop wenst iedereen elkaar 'sjabbat sjalom'.

Zegenspreuken

Als het gezin weer thuis is, begint de sabbatsmaaltijd. De vader spreekt de *kidoesj* (zegenspreuk) uit over de wijn uit als een symbool van

vreugde. Daarna worden de kinderen van het gezin gezegend; dat de jongens worden als Efraïm en Manasse en de meisjes als Sara, Rebekka en Lea. De man reciteert het *esjet chajil*, de lofredde op de huisvrouw uit Spreuken 31:10-31.

Gevlochten broden

Aan het begin van de maaltijd worden de twee gevlochten broden, de

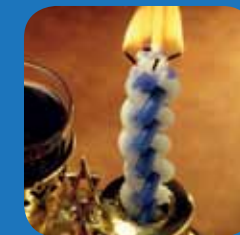
challes aangesneden. Dit is een herinnering aan de dubbele portie manna van de dag voor de sabbat. Het is een symbool van dubbele zegen die rust op het werk van de mens die durft te stoppen met werken om zich aan God te wijden.

Gastvrijheid en vreugde

De sabbat is een feest van rust en vreugde, maar

evenzeer van saamhorigheid en gastvrijheid. In het Jodendom geldt het principe: niemand zou alleen de sabbat moeten vieren. Op zaterdagmorgen is er een tweede samenkomst in de synagoge. De lezing van de Tora is het hoogtepunt. Voordat de lezing plaatsvindt, wordt de boekrol onder grote blijdschap en onder begeleiding van gezang, door de synagoge gedragen. Tora-studie is vooral een bron van vreugde.

Afscheid

De sabbat eindigt wanneer het donker begint te worden en er minimaal drie

sterren aan de hemel zichtbaar zijn. Aan het einde van de viering vindt de *havdala* plaats. Dan wordt er scheiding gemaakt tussen de sabbat en de andere dagen van de week. Met een speciaal gevlochten kaars, wijn en zoete kruiden wordt de scheiding gemarkeerd. Het is de geur van de kruiden die de sabbat in herinnering brengt in de dagen die volgen. ●

Om over na te denken...

Bekijk de verschillende onderdelen van de Joodse viering van de sabbat. Welke spreken in het bijzonder aan? Wat kunnen wij hiervan leren?

Sabbat op internet

Tip voor jongeren: op internet (o.a. Youtube) zijn diverse korte filmpjes te zien over de viering van de sabbat in het Jodendom. Op de website van de Joodse Chabad-beweging (www.chabad.org) kun je ook veel zien en ontdekken. Je kunt er onder andere liederen voor de sabbat horen en leren. Doen!